

Hedmarksskogbruket 1996

Utgitt av Kontaktutvalget for skogbruket i Hedmark

Hedmarksskogbruket 1996

Et Jubileum

Årsoversikten for de sentrale fagfeltene i skogbruket i Hedmark presenteres i år av Kontaktutvalget for Skogbruket i fylket for 15. gang. Kanskje kan noen sitater fra denne første årsoversikten være av interesse:

«Tømmeravvirkningen i Hedmark (2,0 mill. m³ som i år) preges av jevn aktivitet under stadig strammere rammebetingelser»

«Økte investeringer - spesielt i ungskogpleien» (85.000 daa. - 79.000 i år) «Økt markberedningsareal» (15.000d daa. - 38.000 i år) «Aktivitet på skogsvegsektoren» (275 km - nye skogsbilveger i året -87 km i år).

«Skogavgiftsordningen ble undergitt en revisjon i året. Det er almen enighet om at skattefordeler som nå er knyttet til bruk av skogavgift vil medføre en stimulans til økt virksomhet både i avvirkning og investeringer»

I dag er det omtalen av «skogavgift med skattefordel» som faller en i øynene fra 83-rapporten. Denne ordningen med vår lokale Johan C. som «fadder», har vist seg å være en mektig stimulans for aktiviteten i primærskogbruket, og utgjør i dag et sentralt virkemiddel også for å nå miljømålene i bransjen.

Og En Milepæl?

Hedmarksskogbruket har tradisjonelt vært knyttet til primærskogbruket – avvirkning – de langsiktige investeringer – skogavgift og statstilskudd – «fra frø til tømmerstokk levert ved bilvei»

Virksomhetsplanlegging og målrettet, samordnet innsats for økt aktivitet i primærskogbruket, har i stor grad preget Hedmarksskogbruket gjennom 80-tallet, og med gode resultater.

Etterhvert har søkelyset blitt satt på sammenhengen mellom virkesproduksjon og virkesutnyttning. Dette har til dels sin bakgrunn internt i bransjen, ut fra bedriftsøkonomiske målsettinger, dels «eksternt» gjennom samfunnspolitiske føringer.

Det stilles forventninger til skognæringen ut fra dens betydning for verdiskapning, sysselsetting og eksportinntekter, noe som naturlig nok er særlig aktuelt i skogfylket Hedmark.

I dag er skogbruket et «satsingsområde» innenfor landbruket, og «skogbruk» er da definert som skogbruk og skogbasert virksomhet. Dette innebærer nye utfordringer og muligheter, og det er allerede tatt et godt «tak» i dem. Kanskje vil det vise seg at vi står ved en «milepæl», og at en lang epoke preget av bygging av virkesressurser vil bli avløst av en ny epoke med fokus på «verdikjeden: fra frø til kunde»

Skogavvirkningen i 1996:

2,0 mill. kbm. til en verdi av 700 mill. kr.

Det er naturlig at avvirkningen i fylket varierer fra år til år, avhengig av bl.a. av tømmerpriser og driftsforhold.

Om året 1996 uttaler disponent Helge Urstrømmen i Glommen Skogeierforening: «Avvirkningsnivået ble i 1996 redusert til det laveste siden 1983. Årsakene til denne utviklingen er mange. I vår og sommer var massevirkeavsetningen en begrensende faktor i mange områder. Andre forklaringer blir raskt spekulasjoner. 90-årene har vært preget av større svingninger i tømmerprisen enn det som var vanlig tidligere. Dagens lave rentenivå reduserer kostnadene ved å utsette hogsten, og skogeier blir dermed bedre i stand til å utnytte konjunktorene.»

Avvirkningspotensialet

i Hedmarksskogene er ut fra registreringer foretatt av Landsskogtakseringen i 1989 beregnet til vel 2,5 mill. m³. Siden avvirkningen i de fleste årene etterpå har vært lavere, kan det trygt sies at det beregnede potensiale står ved lag. Det er også grunnlag til å nytte ut kommende gode konjunkturer ut over dette kvantum. Hedmark vil ellers få nye data om skogressursenes utvikling innen sekelets utgang.

Skogskjøtselstiltakene

er en viktig forutsetning for den langsiktige virkeavkastningen, og med tanke på hensynet til vern, skogøkologi og flerbruk. Vektlegging av fagfeltet i året har gitt positive resultater, særlig når det gjelder ungskogpleie og markberedning. Det er allikevel et faktum at mye er ugjort, og at det byr på problemer å nå fastsatte mål. Det arbeides for tiden med ajourførte foryngelsesstrategier i kommunene, som vil danne grunnlaget for en ny analyse også for fylket. Behovet for å videreføre aktiv innsats med sikte på å grunnlegge fremtidsskog med høy kvalitet synes åpenbar. Det er gledelig å registrere skogeiernes interesse for å ivareta miljøverdiene.

Skogbruksplanleggingen

er inne i en omstillingsfase, og preges av prosjekttiltak med sikte på tilpasning til dagens forutsetninger og utviklingstrekk.

Økt anvendelse av GIS- og geodatateknikk og en større «meny» av registreringer, bl.a. på miljø- og kulturminnesektoren, byr på utfordringer – ikke minst for takstinstusjonene. Omfanget av praktiske planutarbeidelser for enkelteieendommer har vært lavt dette året bl.a. på grunn av omstillingene, mens det på den annen side er lagt et godt grunnlag for den fremtidige aktiviteten.

Kontaktutvalget for skogbruket i Hedmark

(Glommen-, Mjøsen- og Trysilvassdraget skogeierforening, Norskog, Hedmark Skogselskap, Fylkeslandbruksstyret og Fylkesmannen i Hedmark) har et løpende samarbeid og en rekke konkrete prosjekttiltak.

**EN SKOGENS VENN
forlot oss**

**FYLKESMANN
KJELL BORGEN
gikk bort**

**Vi minnes Kjell med hans blide fjes,
hans glimt i øyet – og utfordringer som
lå bak et «Nå – åssen går det».**

**Din tidlige bortgang smertet.
Takk for det som var**

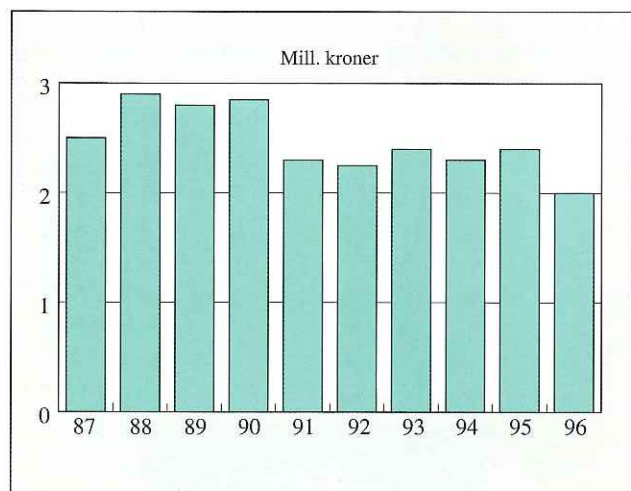
Redusert avvirkning og lavere tømmerpriser

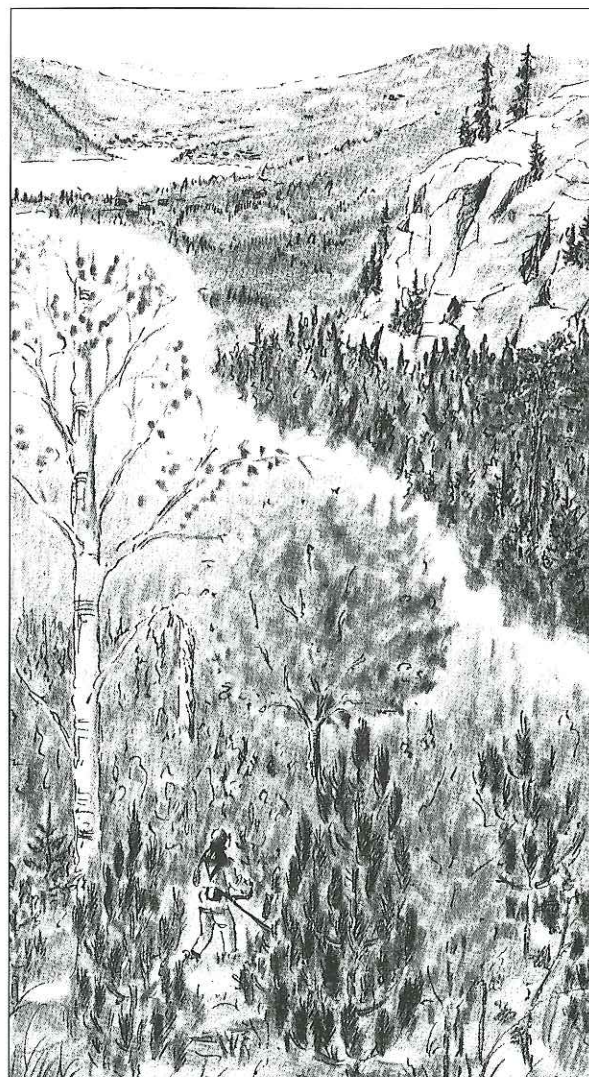
Vel 2,0 mill m³ tømmer avvirket i 1996 til en verdi av ca 700 mill kr

- Gjennomsnittsverdien av avvirket tømmer er sunket med 12 % – fra kr 385 pr. m³ i 1995 til kr 338 pr. m³ i 1996.

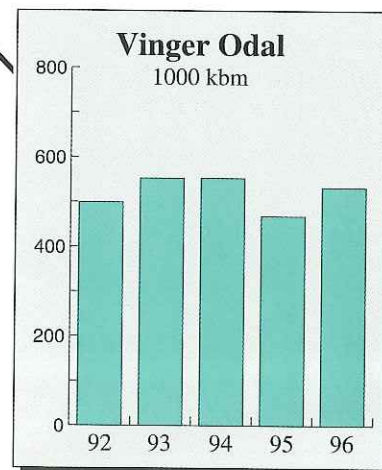
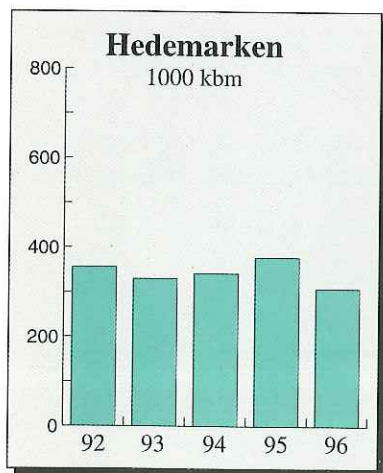
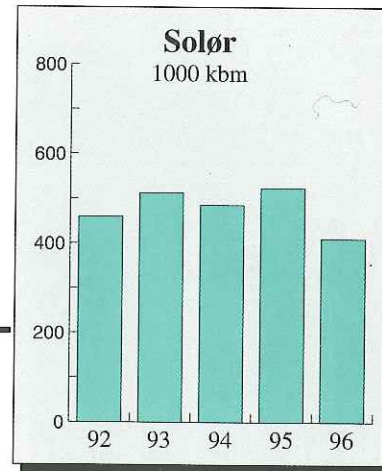
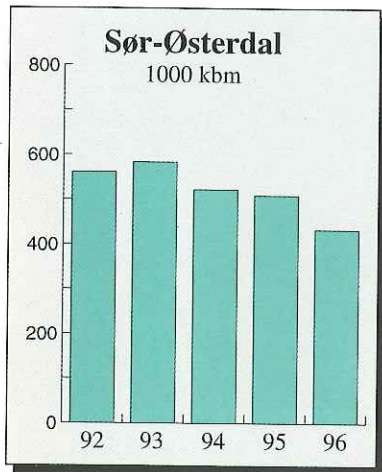
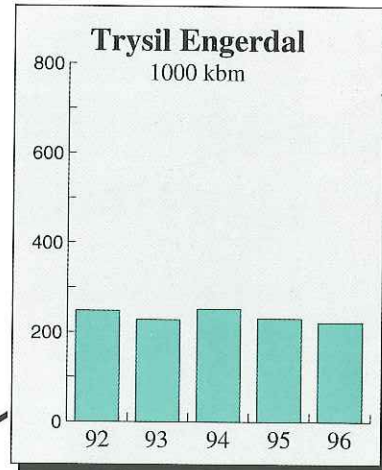
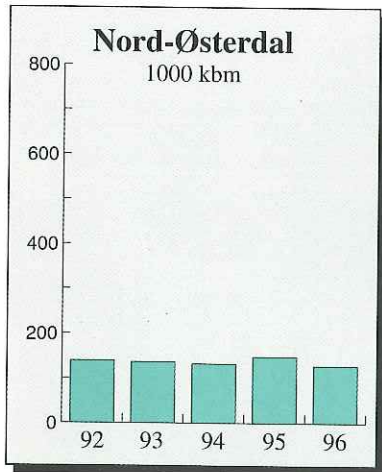
Avvirkningen siste 10-årsperiode

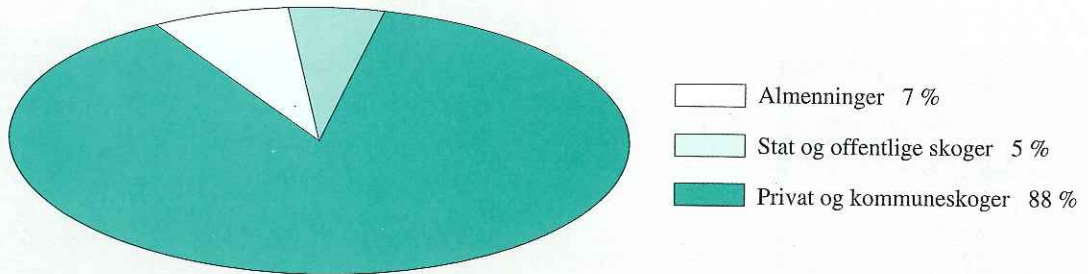
- Langsiktig forsvarlig avvirkning kan ligge minst 10 % over nivået de siste fem årene.

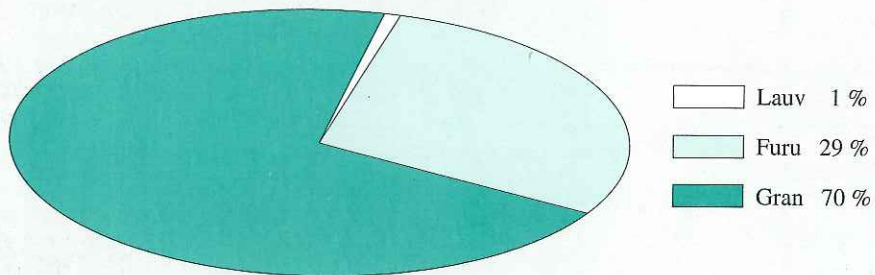
Tømmeravvirkning

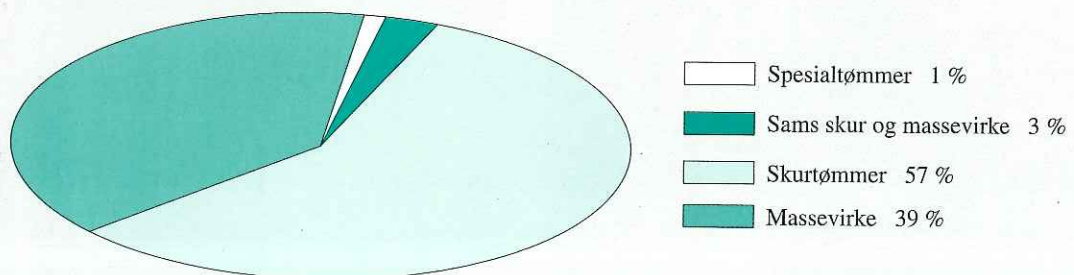
Avvirkning fordelt på eierkategorier

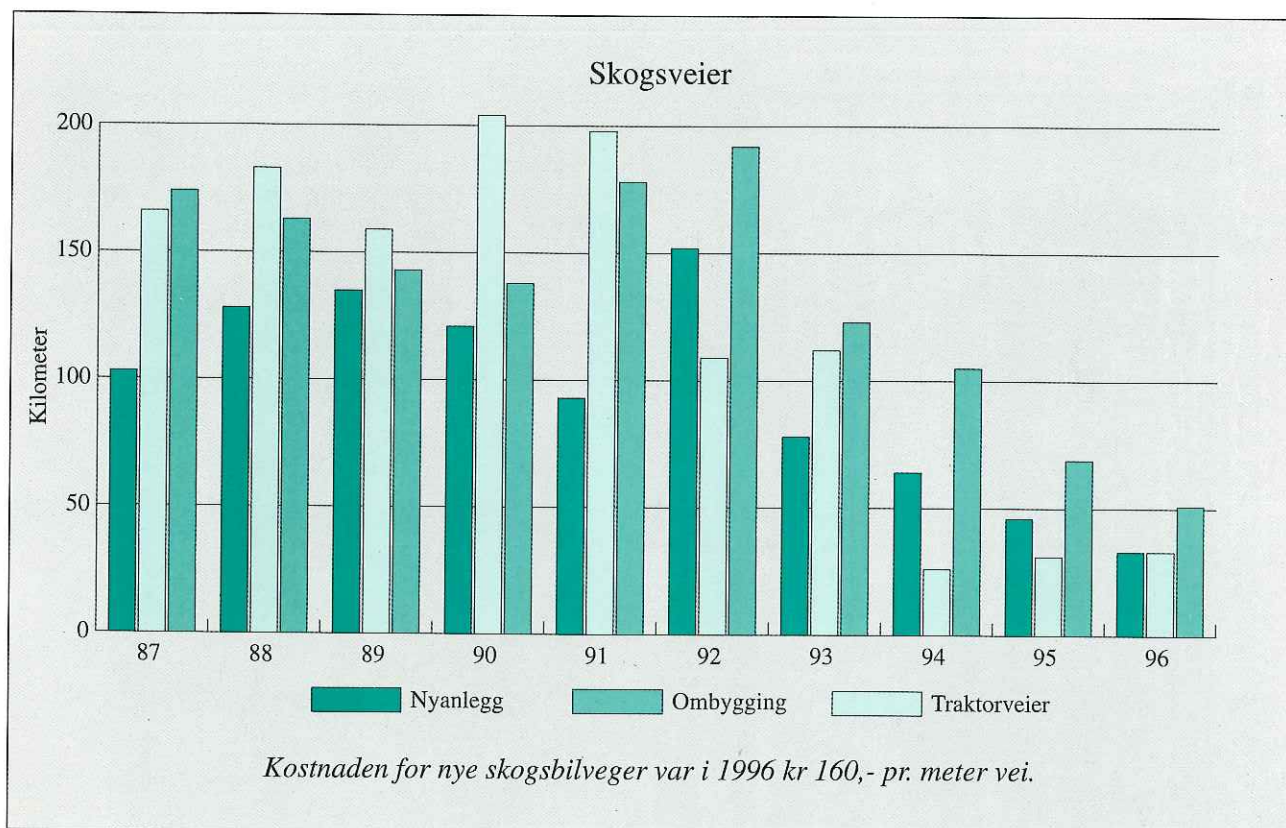
Treslagsfordeling

Sortimentsfordeling

Skogsveier

Vinterbilvei er en transportløsning som ofte ble benyttet i vårt fylke på 50- og delvis 60- tallet. Vårt stabile vinterklima er en garanti for 2-3 måneders driftsperiode mellom jul og påske. Den maskintekniske utvikling for snøpakking, hogst og transport, samt miljøhensyn og svak økonomi tilsier mer bruk av vinterbilvei i våre kjølskoger.

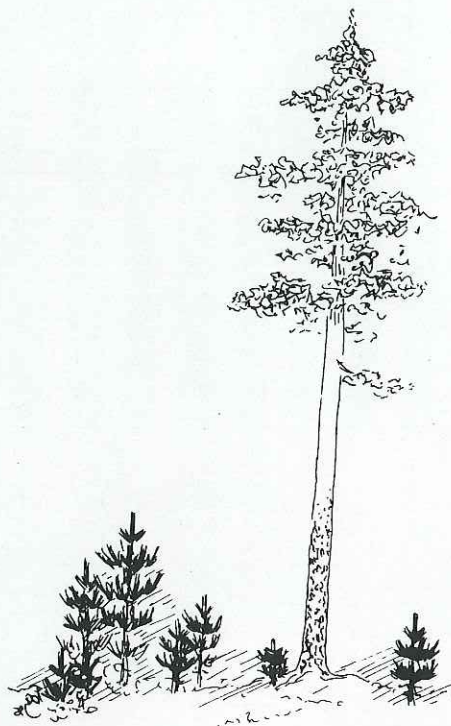
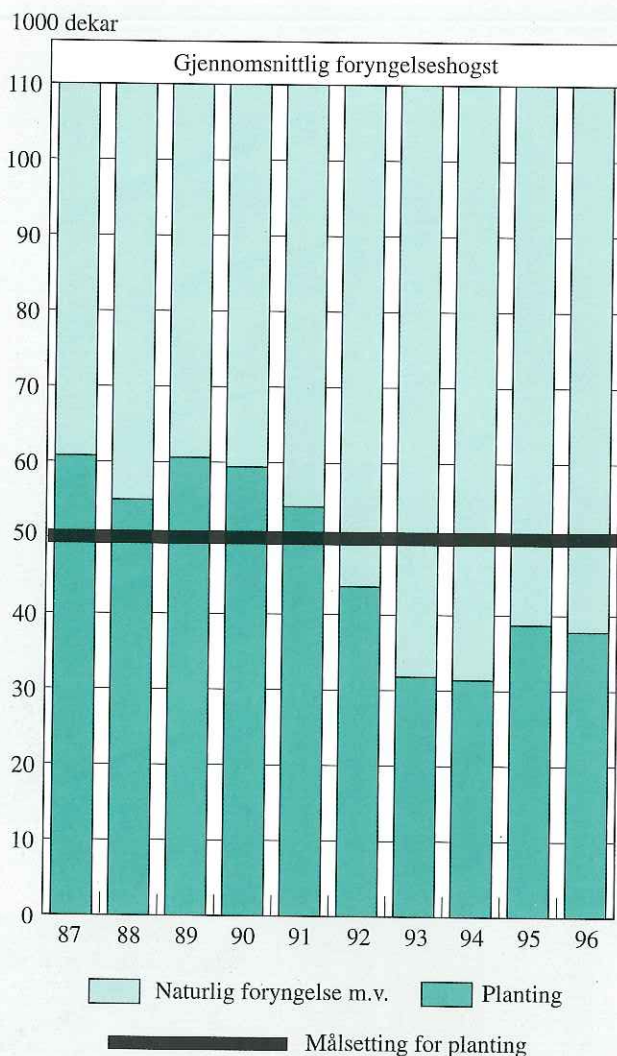
Vinterbilveien bygges opp med snøpakking for hvert snøfall på førjulsvinteren. Når kulda har gitt tilstrekkelig bæreevne prepareres vegen for tømmertransport.

Med hogstmaskin og lastetraktor kan omfattende tømmerdrifter gjennomføres i løpet av vinteren.

Interessen for denne transportløsningen er økende.

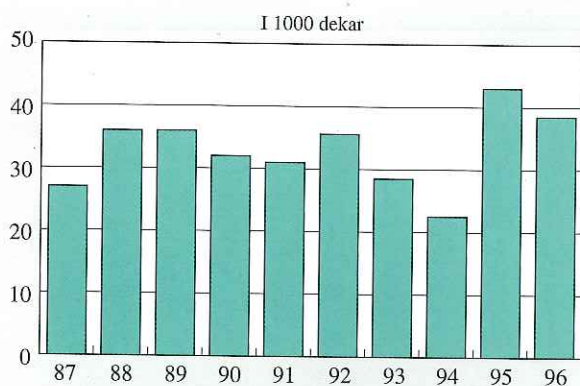
Foryngelse

Gjennomføring av planmessige foryngelsestiltak er en forutsetning for å kunne høste den gamle skogen.

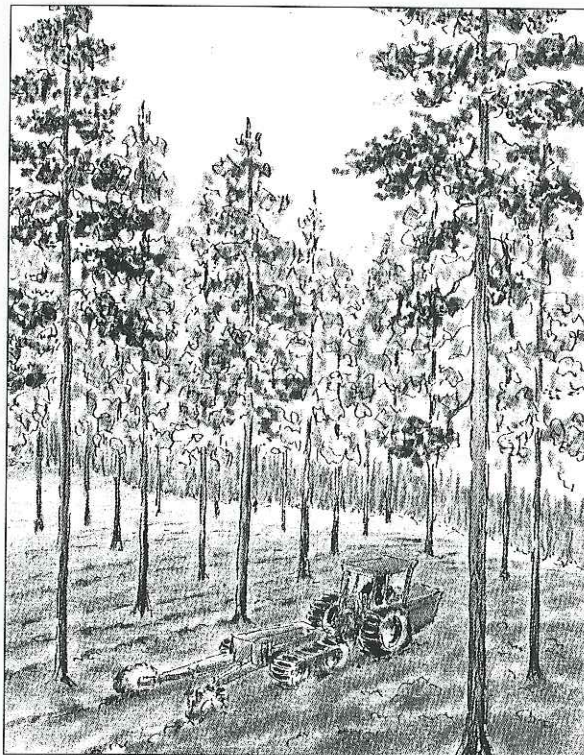
- Årlig foretas det foryngeshogst på i gjennomsnitt ca 110 000 dekar.
- Stolpediagrammet er delt i tilplantet areal og resten av arealet som hovedsakelig er lagt ut til naturlig foryngelse.
- 7,9 mill. planter er i 1996 brukt til nyplanting og suppleringsplanting. 90 % er gran.
- Såing er foretatt på 2215 dekar.
- Noe av arealet som ikke er tilplantet eller sådd, er ikke tilrettelagt for tilfredsstillende foryngelse og bør tilplantes eller såes.
- Målsettingen for planting er 50 000 dekar.

Markberedning

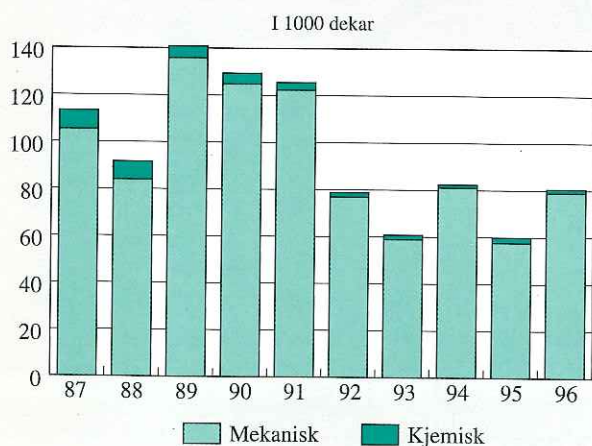
Markberedning er et viktig hjelpetiltak for å få bedre foryngelsesresultat.

- Den er en forutsetning for å kunne bruke såing som foryngesestiltak.
- Den bedrer mulighetene for naturlig foryngelse ved å blottlegge mineraljordflekker som frøet kan spire i.
- Den gjør at plantearbeidet blir raskere og bedre og at planteetableringen blir sikrere.
- *Markberedningen ligger på et akseptabelt nivå, men kan økes noe.*

Ungskogpleie

Ungskogpleie er stell av foryngelsen fra plantestadiet og fram til tidspunkt for tynning – når trærne har fått nyttbare dimensjoner (Tynningsalder).

- Ungskogpleien sørger for god overlevelse og tilfredsstillende vekst av de rette trærne.
- Ungskogpleien er avgjørende for kvaliteten på framtidstrærne.
- Tidlig forming av ungslogen gjennom god pleie er den viktigste investeringen i skogen etter at foryngelsen er etablert.
- Skogsprøyting er et viktig tiltak for å hjelpe foryngelsen gjennom sterk ugraskonkurranse på de frodigste vegetasjonstypene. Det er sprøytet 1752 dekar eller 0,1 promille av produktivt skogareal.
- *Målsettingen for ungskogpleien er 110 000 dekar bl.a. for å ta igjen forsømte felter.*

Oversiktsplanlegging i skogbruket

Landbruksdepartementet tok i juli 1993 initiativ til utarbeidelse av oversiktsplaner for skogbruket i kommunene.

Hovedinnholdet i oversiktsplan er:

- En kartfesting av skogbrukets arealinteresser i kommunen
- En oversikt over skogsveinettet og kartfesting av aktuelle nye veiprojekt
- Et handlingsprogram i form av en beskrivende del.

Kommunen har ansvaret for arbeidet, med bistand fra Fylkesmannens landbruksavdeling.

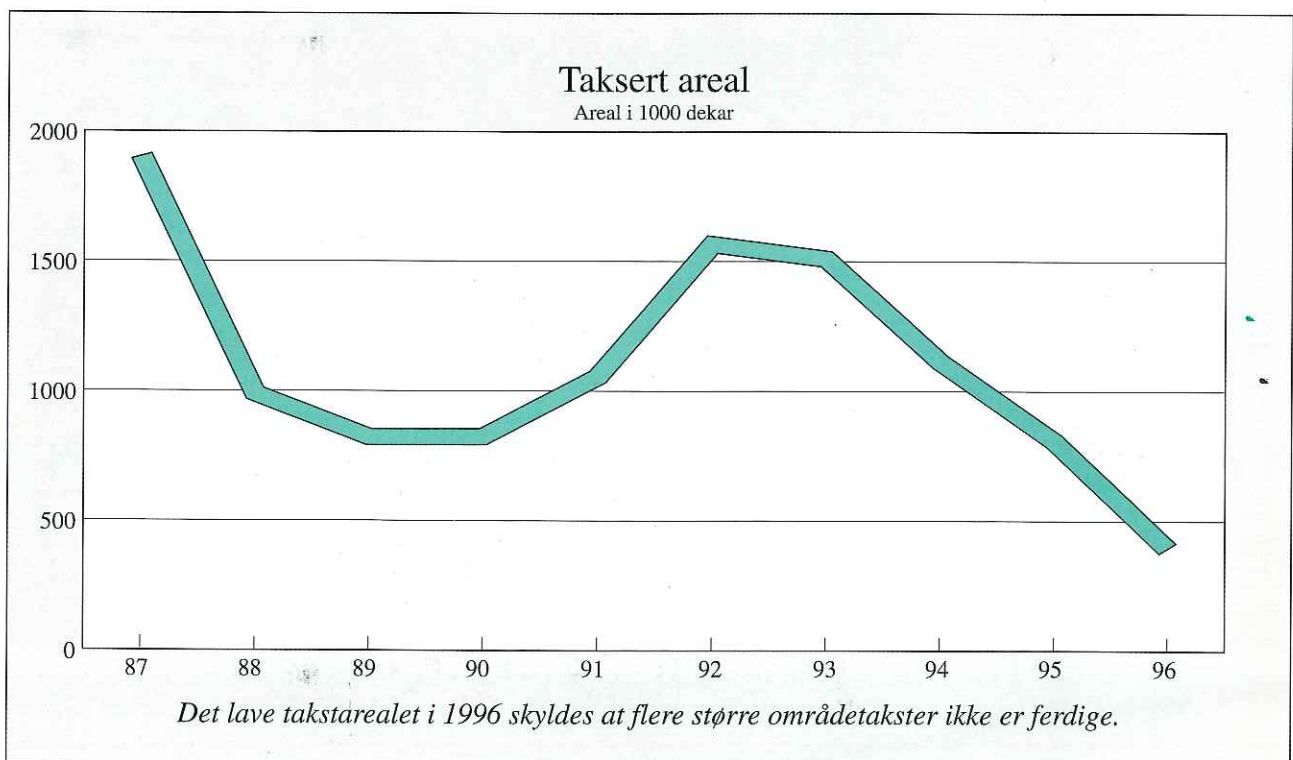
Arbeidet med veidelen i oversiktsplanen er gitt prioritet, og Fylkesmannens landbruksavdeling har lagt ned betydelig innsats her. I nært samarbeide med kommunene og berørte grunneiere er det foretatt inngående vurderinger av veinett og behov for videre utbygging, og resultatene presenteres i form av temakart i digital form.

På dette grunnlag videreføres oversiktsplanleggingen med arealdelen, som også er i god gjenge i de fleste kommunene. Det forutsettes at arbeidet avsluttes i løpet av 1997, og at planene gir et godt grunnlag for et økologisk og økonomisk skogbruk og at de;

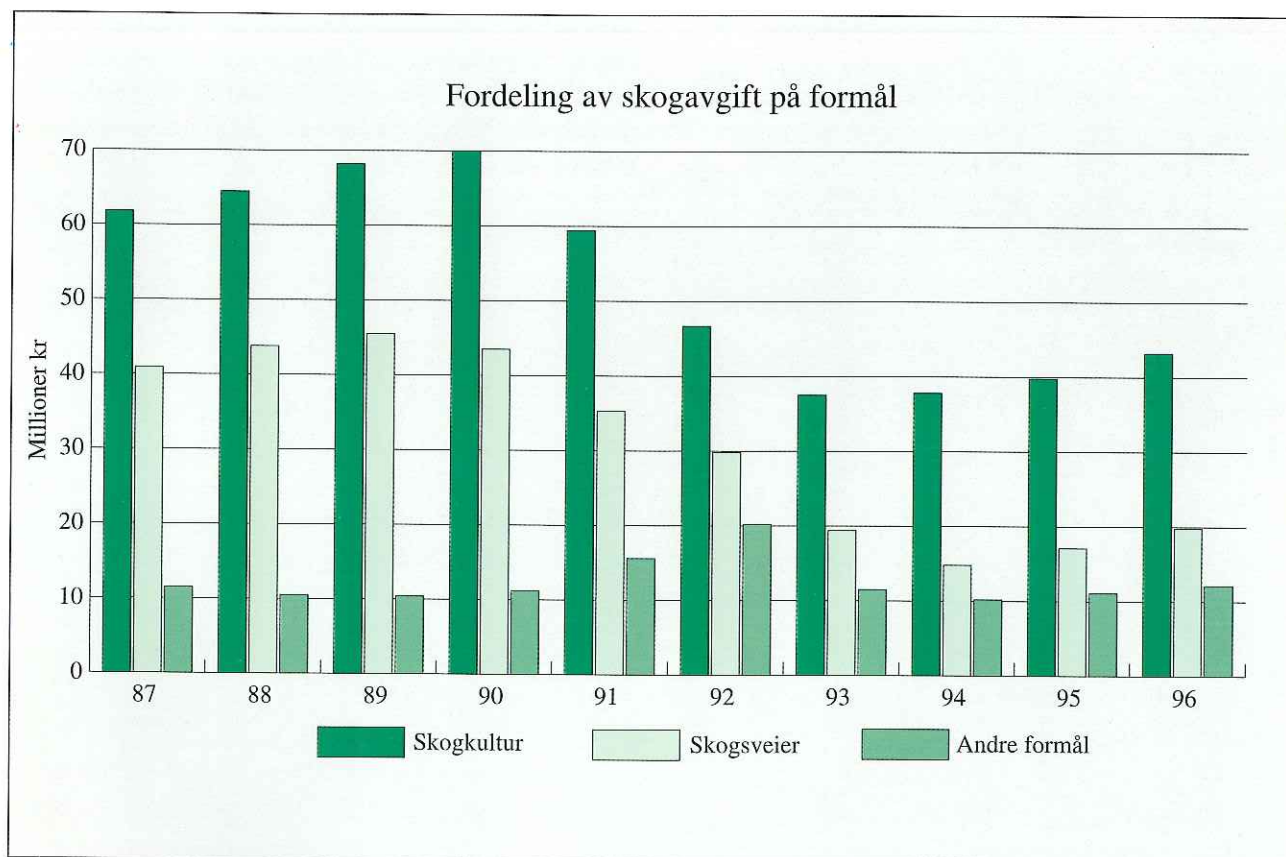
- inngår som et element i en samlet jordvernpolitikk
- gir grunnlag for at skogbruksinteressene blir klargjort i offentlig planlegging
- gir grunnlag for målretting og prioritering av landbruksmyndighetenes virkemiddelbruk og arbeidsinnsats.

Nærmere informasjon om oversiktsplanlegging gis av kommunene.

Skogbruksplanleggingen i en utviklingsfase

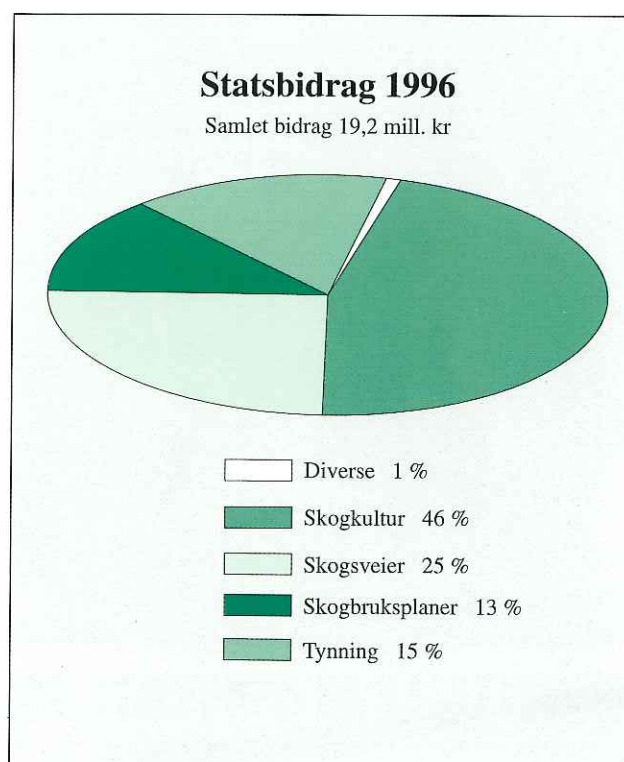
Skogavgift og statsbidrag

Skogavgiftsordningen bidrar i stor grad til å gjennomføre de skogpolitiske målsettinger. Det har vært en økning i bruk av skogavgiftsmidler fra **68 mill. kr** i 1995 til **75 mill. kr** i 1996.

Innestående skogavgift har i løpet av 1996 sunket fra **153 mill. kr** til **147 mill. kr**, mens det i 1995 var en økning fra **115 mill. kr** til **153 mill. kr**, noe som blant annet skyldes overgangen til ny innbetalingsordning.

Med tilskudd fra Landbrukets Utbyggingsfond og over statsbudsjettet (Landbruksdepartementet), er det brukt vel **19 mill. kr** som bidrag til ulike tiltak i skogbruket i 1996. I 1995 ble det brukt **17 mill. kr**.

Spesielle tiltak

LUF-midler til ekstra skogkultursatsing

Myndighetene har vært bekymret for den lave skogkulturaraktiviteten først på 1990-tallet. Det er derfor bevilget midler over Landbrukets utviklingsfond (LUF) i 1995 og 1996 til aktiviseringsarbeid. I 1996 er det i Hedmark brukt ca. 1,3 mill. kroner. Midlene er, i samråd med skogeierforeningene, i sin helhet tildelt kontaktutvalget for skogbruket i den enkelte kommune på grunnlag av prosjektsøknader. I de fleste kommunene er det engasjert egne prosjektmedarbeidere. Det meste av arbeidet har gått ut på oppsøkende virksomhet for å få skogeierne til å foreta nødvendige skogkulturinvesteringer.

Det er stilt krav til rapportering med dokumentasjon av resultater. Resultatene har vært oppløftende. Aktiviseringsarbeidet har ført til en økning i skogkulturinvesteringer, som ellers ikke ville bli utført, på ca. 6 mill. kroner.

Foryngelsesstrategi

Som et ledd i arbeidet med best mulig tilpassing av foryngelsestiltakene til voksestedet, har Kontaktutvalget for skogbruket i Hedmark anmodet de lokale kontaktutvalg om å utarbeide kommunale foryngelsesstrategier. Det har vært stor aktivitet i dette arbeidet i 1996, og flere kommuner er ferdige med arbeidet. De resterende vil bli ferdige tidlig i 1997. En overordnet foryngelsesstrategi for fylket vil, med støtte i de lokale, bli utarbeidet senere.

Skjøtsel for å ivareta biologisk mangfold

I Hedmark har det meste av skogen fra naturens side vært brannpåvirket. En del arter er spesielt tilpasset og avhengig av skogbrann. På 1950-tallet ble flatebrenning brukt noe for å bedre foryngelsesmulighetene på egnede voksesteder. Senere har metoden blitt for kostbar når nødvendig sikkerhet skal ivaretas. Skogbrann skal effektivt bekjempes - noe det er lang tradisjon for.

Som et ledd i å restaurere nøkkelbiotoper for brannavhengige arter, er det gitt tilskudd til forsøksoppbygg med dels flatebrenning og dels brenning der det er spart noe stående skog for å skape brent ved.

Den kanskje største utfordringen ved å ta vare på biologisk mangfold, er å bevare nøkkelbiotoper med kontinuitetspreg. Det er gitt tilskudd for å kompensere for økte driftsutgifter ved lukket hogst i bufferzoner rundt slike nøkkelbiotoper.

Kulturminner

De mange kulturminner som finnes i skogen, vil være ekstra utsatt for skader forårsaket av drift, markberedning og vegbygging om kunnskapen om slike er mangelfull. I 1996 har det vært satset på kunnskapsoppbygging i form av kurs for funksjonærer, maskinførere og i noen grad skogeiere. Satsingen på skogeierne vil komme sterkere senere. Det har vært et nært samarbeid med kulturvernmyndighetene om opplegget.

Miljøinformasjon

I flere år har Hedmark fått statsmidler til å drive miljøinformasjon i skogbruket. Tidligere har midlene vært brukt som tilskudd til utarbeiding av bl.a. skogeierorganisasjonenes informasjonsmateriell. I 1996 har midlene i hovedsak vært brukt som tilskudd til lokale tiltak i form av kurser, skogdager, skogkvelder og informasjonsprosjekter med miljøinformasjon som emne.

Bioenergi

Skogeierorganisasjonene og Fylkesmannens landbruksavdeling seksjon skogbruk har deltatt i et arbeide med en utredning om bioenergianlegg i Hedmark. Status med hensyn til bioenergiressurser og bioenergianlegg er beskrevet. Viktige utviklingstrekk og betydningen av økt bruk av bioenergi er belyst, samtidig som muligheter og hindringer er behandlet. Utredningen skal resultere i en handlingsplan for aktuelle tiltak med sikte på bruk av bioenergi i fylket.